

O VÂNĂTOARE ÎN MOLDOVA

Fără a fi fost vreodată în viața mea vânător mare, din ziua venirii mele în Moldova căutam să iau și eu odată parte la o goană. Nu era încă vremea să-mi mulțănesc dorințele mele sângeroase, și de-abia în august le putui stâmpăra. Trei prietini, cu care mă legasem de câteva săptămâni, veniră să mă ia; și după o călătorie aproape de o zi întreagă, mă duseră într-o familie, a cărei moșie se afla în apropierea Carpaților și unde fui primit în chipul cel mai îndatoritor.

Dar pentru că trebuia să ajungem la o altă moșie, în fundul munților, spre a fi mai aproape de locul vânătoarei — și o parte din drum era foarte grea pentru trăsură —, stăpânul casei porunci îndată să se trimeată înainte, la un loc hotărât, caii de călărie trebuincioși. Bucata de drum până acolo era s-o facem cu trăsura.

Sara și dimineața de a doua zi le petrecurăm în convorbiri vesele. Precum mi se întâmplase pretutindeni în Moldova, așa și de astă dată mă simții numaidecât ca la mine acasă. Obiceiul de a chema bărbații și damele pe numele lor de botez înlesnește mult tonul familiar ce domnește în cercurile moldovene: cuvintele *cucoane* și *cucoană* ce se pun înaintea numelui sunt singurele forme de

politeță întrebuințate. Vorbindu-se însă tot în felul acesta și de cei ce nu sunt de față, și întâmplându-se adesea ca mai mulți cunoscuți să poarte același nume de botez, numele acestea sunt supuse la cele mai ciudate operații, spre a se putea face deosebirea. Din Alexandru se face de pildă Sandu, Sandulache, Alecu, Alecache și Coco. Ioan se preface asemenea în Iancu, Iăncușor, Ioniță, Enuță; trebuie oarecare bătaie de cap într-o asemenea adunare, până să poți înțelege de cine e vorba, și un străin, mai ales, greu dobândește această deprindere.

După un dejun îmbelșugat, sună în sfârșit ceasul de plecare. Afară de noi, cei patru musafiri, numai cuconul Grigoriță¹, stăpânul casei, pe care-l numeam eu mai cu înlesnire Monsieur Grégoire, și vânătorul său luaseră parte la drumul nostru. Acest vânător era o ființă ciudată. Născut în Austria, el alipise pe lângă numele său pe acela de Wienerl, de vreme ce orice amintește o capitală dă totdeauna lucrului oarecare însemnătate. Trupul său cel lung, slab și cam încovoiat de bătrâneță era vârat într-o haină de vânătoare foarte roasă, cenușie, cu guler verde; o pălărioară tiroleză, cu pene de vultur, pusă îndrăzneț pe urechea stângă, îi acoperea părul cărunt; niște ochi suri, cam holbați pe fața-i roșie, dovedeau că unui om de treabă îi puteau plăcea vinurile Moldovei tot așa de mult ca și cele austriace; o mișcare a mâinilor, cu totul particulară lui, te făcea să-l crezi cam tămâiat.

Ne așezarăm, ca vai de noi, în două briște, și plecărăm. Întâi credeam că n-am s-o pot duce până la sfârșit. La fiecare dintre trăsuri, ușoare ca pana, erau înhămați patru

¹ Personaj inspirat, probabil, de prințul Grigore Cantacuzino (1814-1871), cumnatul lui Wilhelm de Kotzebue (frate al soției sale, Aspasia Cantacuzino) (n. coord.).

cai, pe care-i goneau cu o adevărată furie surugii călări. A merge un ceas întreg prin albia seacă a unui râu, pe unde abia se cunoaște drumul și-ți sar pietrele din prundiș în cap — asta întrece gluma în acea epocă a vieții în care amintirile tinereții încep a fi conjugate în plusquam-perfectum¹. Perne, plăpumi, fân și paie saltă sub tine așa de tare încât te cufunzi tot mai adânc, ridici picioarele în sus și, la urma urmelor, nici nu mai șezi pe partea trupului ce a fost dată omului de natură pentru îndămânarea sa. Dar te obișnuiești cu toate și pe la sfârșitul călătoriei eram chiar în stare să mă bucur de priveliștea dimprejurul meu. Valea pe care goneam era tăiată în două printr-o apă venită din munți; în dreapta și în stânga se ridicau, acoperite cu păduri, niște înălțimi care, încetul cu încetul, cu cât înaintam, se prefăceau în munți. De mare interes pentru mine, în drumul acesta, era șirul țăranilor de la munte ce se întorceau acasă cu făina și cu sarea, luate din vale, în schimb pe lâna și brânza de oi. Le încărcaseră toate pe caii lor cei mici și păroși, care se înșirau adesea în număr de 20 până la 30; ici și colo era și câte un bărbat sau o femeie, călări pe saci; sexul frumos încalecă întocmai ca noi, bărbații. Femeile și fetele de la munte abia se deosebesc de bărbați în portul lor; au țăari de lână albă, foarte lungi, pe care-i strâng în mii de crețuri, ca inelele unui șarpe; felul acesta de a călări nu este dar de nicio greutate pentru dânsule. Am văzut chiar călugărițe încălecând falnic ca bărbații.

Țăranii aceștia de la munte sunt de o rasă minunată; femeile sunt rareori frumoase, cu atât mai frumoși sunt însă bărbații, a căror bunătate și curățenie de suflet se vede din ochii lor cei mari și limpezi. Pe lângă aceasta țin,

¹Timpul mai mult ca perfect, în limba latină (n. red.).

cu dragostea Șvițeranului¹, la patria lor cea aspră, cu toate că nu pot găsi, de obicei, decât în apropierea locuințelor câte o bucățică de pământ de arat. Mulți dintr-înșii dobândesc ceva avere prin creșterea oilor, care află o pășune minunată pe aceste înălțimi; țăranul mai sărac, însă, e silit să taie tot lungul iernii lemne pentru proprietar, spre a se putea hrăni cu familia lui. Dacă sărăcia îl silește să-și cerce norocul la câmp, nu poate sta mult, dorul îl gonește iarăși în munții lui.

La un loc, unde drumul părăsește albia râului și se urcă pe un deal răpede, ne oprirăm dinaintea unei crâșme sărăcăcioase. Mă coborâi cu plăcere din brișcă; mă mânca tot trupul, mi se băteau toate vinele și-mi simțeam picioarele parc-ar fi fost, fără întrerupere, vârate într-un furnicar. Caii stăteau gata; mie mi se dete un roib mic care-și ciulea urechile cu viclenie și se uita cam chiorăș la mine, ceea ce dovedea un caracter foarte puțin plăcut.

— Monsieur Grégoire, zisei eu, m-am produs până acum cu succes, în deosebitele capitale ale Europei, pe deosebiți cai închiriați, dar tot trebuie să mărturisesc că, dacă roibul acesta tinerel începe să facă nebunii cu mine prin munți, apoi m-am procopsit!

Dobitocul însă era blând ca un miel; și, spre mai mare siguranță, lângă mine călărea un țăran, care avea poruncă să bage de samă la fiecare pas, ca să nu se primejduiască viața musafirului. Caravana se puse încet în mișcare.

Abia îmi pot aduce aminte de o excursiune mai plăcută. Se înțelege că o mare parte a acestei plăceri era datorită societății în care mă aflam, dar și iubirea mea pentru frumusețile naturii mă făcea de la sine vesel și cu

¹ Elvețianului (n. red.).

voie bună. Priveliște întinsă nu aveam pe drum, dar cine poate simți farmecul cuprins în cuvintele „singurătatea pădurii” mă înțelege. Aici călăreții se despărțeau în mici grupe, aici rămâneam cu toți împreună, când era cărarea mai largă și, vorbind, săream de la un lucru la altul, precum sărea și râulețul la picioarele noastre, de pe o piatră pe alta. Și, pe lângă aceasta, vâjâirea veșnică, tainica vâjâire și tainicul freamăt al brazilor...

În deal, sus de tot, se afla o fântână cu apa cea mai limpede; aici ne oprirăm; ne răcorirăm la izvor și hotărâram să ne odihnim puțin, soarele fiind încă sus pe cer.

Pe când stam noi așa, culcați pe iarbă, și caii pășteau în liniște împrejurul nostru, făcui întrebarea dacă tâlharii n-au pus încă mâna pe pădurile aceste minunate și aflai, spre mirarea mea, că o adevărată bandă de hoți, cu toată organizația rea a poliției rurale, este lucru foarte rar în Moldova. Sunt mulți vagabonzi care, la întâmplare, privesc și hoția ca un izvor de câștig. Toți țiganii care nu muncesc pământul fac parte din acest soi de oameni, și numărul lor se urcă la mai multe mii. O călcare a unei case boierești, sau o întreprindere pornită din spirit de asociere este, dar, lucru foarte rar; negustorii însă, ovreii și mai ales călătorii în trăsuri proaste, la care se crede că nu se vor afla arme de foc, trebuie să se ferească de a pune noaptea la încercare cinstea drumeților. În asemenea împrejurări se întâmplă și omoruri.

Cel din urmă căpitan de hoți vestit, care mai trăiește în gura poporului, era Ion Petrarul, și el își alesese tocmai pădurile prin care treceam acum, pentru săvârșirea faptelor sale. Pe aici trăia, cu tovarășii lui, încă din anul 1834. Moșia pe care o părăsisem tocmai era locuită în vremea aceea de prințesa E. Cantacuzino. Casa boierească cea

mare nu era încă zidită, și ea ședea cu copiii ei în câteva căsuțe din mijlocul satului. Într-o zi, năvăliră deodată slugile în odaie, strigând:

„Vine Ion Petraru, cu ceata lui!”

Era ziua mare; prințesa, o femeie care se aflase de multe ori în împrejurări grele, nu-și pierdu capul și porunci, înainte de toate, să-i ascundă caseta în grădinița de-alături, și să cheme totdeodată satul în ajutor. În momentul acela, Ion Petraru, în goana mare, năvălește cu nouă oameni în curte, îi așază în rând, descalecă de pe cal, pune pușca, sabia și cuțitul la o parte, păstrează însă patru pistoale la brâu și intră în casă. Prințesa însăși mi-a istorisit, mai târziu, anecdota cu toate amănuntele. Ea se ridică în sus și strânse cu spaimă pe fiica sa, de 11 ani, la piept, când se deschise ușa și vestitul hoț se înfățișă înaintea ei: un om frumos, înalt și în vârsta matură, în care, din pricina feluritelor cingători femeiești ce le avea în portul său de arnăut fantastic, nu se mai cunoștea feciorul de țăran.

— Nu vă temeți de mine, zise el cu blândeță și cu respect. N-ar fi fost nevoie să duceți de-aici caseta; slugile dumneavoastră au ascuns-o cu prea puțină dibăcie. Eu, cucoană, am venit numai să vă văd...

Ce era de făcut? Din pricina escortei celei înspăimântătoare, care de altminteri sta liniștită în curte, nu puteai da afară pe musafirul cel îndrăzneț. Prințesa fu, dar, silită să sufere toate; ea rugă pe musafir să șadă, îi dete dulceață și apă, și începu să vorbească cu dânsul într-un chip foarte firesc; Ion Petraru avu însă bunăvoință de a spune îndată care era adevăratul scop al venirii sale.

— Meseria ce mi-am ales, zise el, nu-i totdeauna cu noroc. M-am săturat de viața asta zbuciumată. Câtă

vreme însă nu vor da drumul tatei, ce zace ca zălog, de trei ani în închisoare, unde și-a pierdut și vederea, nu mă iartă cinstea mea să mă dau pe mâna judecătorului. Ca să pun odată capăt lucrului, mi-a venit în gând să mă rog de Măria Ta să-mi fii mijlocitoare. Căutați să dobândiți slobozirea tatălui meu și iertarea mea totdeodată, și mă întorc în mijlocul oamenilor. Ca vară a lui Vodă, vă va fi ușor aceasta, și fiindcă-mi este cunoscut obiceiul ce se urmează la o judecată, am adus și 1000 de galbeni, pe care vă rog să-i întrebuințați cum veți crede mai bine, spre a grăbi treaba.

Prințesa nu primi banii, dar îndemnă pe hoț să iscălească îndată o jalbă către Domnitor. Un scriitor al administrației fu chemat s-o aștearnă pe hârtie. Ion Petraru puse degetul pe o cruce însemnată dedesubtul jalbei, cât cerneala era încă udă, și ocrotitoarea sa luă petiția cu dânsa, la Iași. Aici istorisi Domnitorului cele întâmplate, și acesta iertă pe vinovat, care nu avea de altminteri pe conștiință niciun omor săvârșit de el însuși, zicându-i:

— Mergi, fătul meu, și de acu înainte nu vei mai păcătui!

Petraru părea în adevăr că s-a lepădat de vechile lui năravuri, și intră cu haina lui cea nouă în slujbă la Veniamin, Mitropolitul de pe atunci. Șase luni de zile se purtă cât se poate de bine, dar de la o vreme virtutea îi păru grozav de plicticoasă. Deci părăsi într-o noapte pe bătrânul vrednic de respect, fără a-l prevesti, și trecu Dunărea. Acolo adună alți tovarăși și curând răsună în toată țara strigătul de spaimă: iar a ieșit Ion Petraru!

De astă dată domnia nu-i fu lungă: căzu în mâinile justiției cu cei doisprezece tovarăși, urmași de deosebite culori din semințiile orientale cele mai îndepărtate, și-și

sfârși cariera la spânzurătoare, în anul 1839. Neamul acestor genii n-a mai dat de atunci niciun nume destul de însemnat, pentru a fi vrednic de înscris în literatura romanelor.

După o mică odihnă, ne suirăm iarăși pe cai și așa mă obișnuisem pe șa, încât eu zoream pe tovarășii mei să meargă mai iute și culesei laudele tuturoră. Cu prilejul acesta făcui câteva reflecții asupra mea însumi. Nimic nu-mi este urât ca băutura, și nimic nu-mi place mai mult decât îndămânarea. Dacă mă aflu însă într-o adunare, unde paharul trece din mână-n mână, atunci fac și eu ca ceilalți, și dacă văd împrejurul meu oameni vioi și veseli, râzând de orice greutate, rabd foarte mult. Cred că din ambiția de a putea istorisi, pe ici pe colo, ce om al dracului ai fost, se naște pornirea ce te împinge la asemenea întreprinderi neobișnuite.

În chipul acesta meraserăm până în fundul munților și trecurăm Bistrița cea limpede și frumoasă pe niște scânduri de rupt gâtul, ce poartă aici numele de poduri. Așa ajunserăm în sfârșit pe un mic tăpșan, unde câteva căruțe clădite fără artă vesteau că acolo se află locuința proprietarului. Abia în cei din urmă ani au început să se zidească case mari pe proprietățile din Moldova; dacă vede cineva cu ce se mulțumeau boierii mai nainte, când veneau să petreacă câțeva vreme la țară, nu-și poate stăpâni mirarea; multe case țărănești din Germania sunt zidiri de lux pe lângă acestea.

Și aici am fost primiți cu cea mai mare dragoste. Stăpânul și stăpâna casei mă strânsură de mână cu prietinie și cerură de mai nainte iertare pentru chipul în care vor fi găzduiți numeroșii lor musafiri în încăperile cele mici, și mă rugară să țin samă de dorința ce aveau de a ne găzdui pe toți cum se va putea mai bine.

— Cât despre mine, sunt sigur că voi dormi bine, răspunsei eu; drumul până aici e din acele care fac pe om să ia o scândură drept saltea...

Amurgul era foarte frumos; ne așezarăm cu toții afară, pe covoare și pe perne, și-mi lungii picioarele ostenite, cu o nespusă mulțumire. În curtea cea întinsă era mare mișcare; pădurarii și pușcașii din sat începură a se aduna, pentru a chibzui unde trebuia ales locul de pândă pentru vânătoare. Slugile umblau încoace și încolo, îndeletnicindu-se cu pregătirile pentru noapte. Doi băieți de 6–8 ani goneau caii, sub privegherea unui argat. Se frecau puștile și se descărcau unele ce erau de prea multă vreme încărcate. Câțiva câini se odihneau împrejurul nostru, și din când în când se răpezeau la porcii din sat, care împinși de curiozitate se tot vârău prin spărturile gardului de nuiele. Și apoi priveliștea cea frumoasă, veșnic același lucru și veșnic nou, ca tot ce iese din mâna lui Dumnezeu: dealuri, păduri, Bistrița, două sate cu bisericile lor simple, acoperite cu șindrilă, ferăstraie; toate acestea n-ar fi putut fi așezate într-un chip mai pitoresc de mâna unui artist. Toți tovarășii mei păreau că simt, împreună cu mine, frumusețea acestei seri; ședeam toți culcați și priveam în tăcere înaintea noastră, fiecare stăpânit de gândurile sale.

Astfel o fi trecut un ceas, când intră în cerdac stăpânul casei, pe care-l vom numi după obiceiul moldovenesc, pe numele său de botez, cuconu Leon¹.

— Toate-s rânduite, zise el, am hotărât să batem mâine înălțimile Grințieșului. Pădurarii se pun chezași că vom găsi ce căutăm.

¹ Personaj inspirat, probabil, de prințul Leon (Lev) Cantacuzino (1818-1874), cumnat al lui Wilhelm de Kotzebue (frate al soției sale, Aspasia Cantacuzino) (n. coord.).

— Și ce căutăm, dacă-mi dați voie să întreb?

— Căprioare, vulpi, lupi, mistreți, poate din întâmplare și un râs, dar mai înainte de toate urși.

— Urși? zisei eu sărind în sus. Ce fel, sunt și urși în munții aceștia?

Toți începură a râde cu hohot.

— Liniștește-te, îmi zise unul din ei, dobitoacele astea n-au înghițit până acum pe niciun vânător; ne punem chezași că n-ai să-ți lași pielea pe aici.

Protestai cu putere în contra prepusului ce-l deștep-tase exclamarea mea fără de voie, despre lipsa mea de curaj, și sfârșii printr-o improvizare destul de fericită asupra plăcerii ce voi simți, desigur, de a mă afla față-n față cu o asemenea lighioană.

Cuconu Leon se așezase lângă noi.

— Din nefericire avem destui urși în pădurile noastre, zise el, și țărani i ies cu plăcere când îi chemi la goană, fiindcă dușmanul gonit are apoi obiceiul de a lăsa vitele lor în pace pe câtăva vreme. Îți pot arăta îndată o pereche din acești copii ai munților.

El spuse câteva cuvinte unui fecior care trecea; și peste puțin văzui, cu mare mirare, doi ursișori ce alergau slobozi prin curte, numai cât niște dulăi de mari.

— Mama acestor dobitoace, pe care slugile le-au botezat Gavril și Paraschiva, a murit de vreo trei luni de mâna mea; am luat orfanii la mine, zise stăpânul casei.

Această faptă milostivă mi se păru foarte mișcătoare, dar nu mă putui opri de a întreba dacă odraslele acelea, în veselia lor zburdalnică, nu cam au năravul părinților și mai și mușcă pe ici pe colo.

— Stau de obicei în lanț, mi se răspunse, dar dacă nu-i întărăți sunt blânzi și se joacă chiar cu câinii, după cum vezi.